

Kulturdepartementet
postmottak@kud.dep.no

Deres ref: 13/1010

Vår ref.: lph/609

Oslo, 19. juni 2013

Høringsuttalelse til NOU 2013: 4 Kulturutredningen

Human-Etisk Forbund vil med dette uttale seg om NOU 2013: 4 Kulturutredningen. Med vårt utgangspunkt vil vi særlig kommentere kulturarvbegrepet og Engerutvalgets omtale av Den norske kirke (Dnk).

Generelle betraktninger

Engerutvalget skriver at Den norske kirke har en "særlig rolle som formidler av kulturarven" (punkt 15.5.3). Vi finner det generelt uheldig å omtale kulturarv i bestemt form entall. Annetsteds i utredningen skriver utvalget om "kulturarven, ikke som en enhetlig og konstant størrelse, men som noe som alltid er i vekst i takt med at samfunnet og menneskene som tilhører nasjonen, forandrer seg". (punkt 4.18)

Denne forståelsen slutter vi oss til, men la oss få minne om at "kulturarv" er et relativt nytt begrep som har fått stort politisk gjennomslag, ikke bare i Norge. Vi registrerer at en henvisning til kulturarv i verste fall fungerer som argument nok til å heve noe over diskusjon i det offentlige ordskiftet.

Human-Etisk Forbund er enig med utvalget, når det skriver at "Dette tydeliggjør den identitetspolitiske dimensjonen ved bruken av fortiden, ettersom det å påberope seg kulturarv er å påberope seg legitimitet som en gruppe i samfunnet. En mulig følge av denne utviklingen er en tiltakende fragmentering av samfunnet i ulike kulturelle fellesskap, som hver for seg krever et monopol på å forvalte sannheten om 'sin' kulturarv". (punkt 7.4) Dette er en utvikling Human-Etisk Forbund vil advare mot.

Norsk kulturarv er mer enn kristendom

Utvalget vil "fastholde at den kirkelig relaterte kulturarven er et verdifullt grunnlag for identitets- og meningsskaping også i dag". (punkt 15.5.3) Human-Etisk Forbund mener Dnks rolle først og fremst er viktig for dem som kjenner tilknytning til den. En fjerdedel av befolkningen i Norge er ikke medlem i Den norske kirke, og det er derfor nødvendig at en vektlegging av det kristne i landets kulturarv ikke ekskluderer dem fra det norske fellesskapet.

Norsk kulturarv inkluderer langt mer enn Den norske kirke og det kristne livssynet. Human-Etisk Forbund mener det er viktig å ta vare på kunnskapen om alle sider av norsk kultur og historie, og vil derfor advare mot å definere norsk kulturarv som nærmest ensbetydende med kristendom. FNs spesialrapportør for religions- og livssynsfrihet, Heiner Bielefeldt, advarer mot å bruke religion for å fremme nasjonal identitet, da dette erfaringsmessig innebærer en alvorlig risiko for diskriminering av mennesker som tilhører minoritetene. (Spesialrapportørens advarsler er utdypet i vårt høringssvar til NOU 2013: 1 Det livssyns åpne samfunn.)

Utvalget viser til Grunnloven § 2 som fremhever kristen og humanistisk arv. Vi mener at i vårt moderne samfunn bør paragrafens fellesverdier som Grunnloven skal sikre, demokratiet, rettsstaten og menneskerettighetene, være tilstrekkelig. Det er også mer inkluderende enn å basere fellesverdiene på en bestemt religiøs arv.

Å gi Den norske kirke en rolle i Den kulturelle skolesekken

Utvalget foreslår å knytte Bispedømmenes kulturelle skolesekken nærmere til Den kulturelle skolesekken (DKS) i fylkeskommunene (punkt 15.5.3). Human-Etisk Forbund vil advare mot dette. Forkynnende aktiviteter i skolen gir grunnlag for å melde fritak etter opplæringslovens § 2-3a.

Vi minner om det følgende prinsippet Kulturdepartementet har formulert for DKS: "Den kulturelle skolesekken skal femne om alle elever i grunnskolen og den vidaregående opplæringa, uavhengig av kva skule dei går på og kva økonomisk, sosial, etnisk og religiøs bakgrunn dei har." Vi kan ikke se at utvalgets forslag om å gi Den norske kirke en særskilt rolle i DKS er i tråd med dette. Skolen trenger færre, ikke flere, ekskluderende arenaer som religiøse aktiviteter i undervisninger utgjør.

Plassering av Den norske kirke i departementsstrukturen

Human-Etisk Forbund er glade for at Enger-utvalget foreslår at ansvaret for kirkesaker i regjeringen bør flyttes tilbake til Kulturdepartementet. Begrunnelsen bør ikke være at det er statens oppgave å styre og utvikle kulturtiltak i Den norske kirke, slik utvalget antyder (punkt 15.5.3), men heller fordi det er en fordel med forvaltningsmessig samordning av Den norske kirke og øvrige tros- og livssynssamfunn.

Avsluttende kommentar

Enger-utvalget skal likevel berømmes for å understreke at kulturarven ikke er uforanderlig, og for at utvalget påpeker hvordan bruken av kulturarvbegrepet kan virke ekskluderende. Derfor oppfordrer Human-Etisk Forbund Kulturdepartementet å følge opp utvalgets forslag på en måte som baserer seg på likebehandling av borgernes livssyn også i kulturpolitikken.

Vennlig hilsen

Kristin Mile
generalsekretær